

รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

Model of Promoting Child Development using the Participation of Parents in Preschool Development Center Boromarajonani College of Nursing Ratchaburi

วิริยาภรณ์ สุวัฒน์สวัสดิ์¹

Wiriaporn Suwatnasawat

พิศมัย อานัญจวนิชย์^{2*}

Pitsamai Ananjavanich

พชกมล ชูชาติ³

Pachamol Chuchart

*Corresponding author E-mail: jom2_ja1@hotmail.com

(Received: May 1, 2025; Revised: August 30, 2025; Accepted: August 31, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองและเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 2-4 ปี ที่มารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี จำนวน 18 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบประเมินพัฒนาการเด็ก แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต สติติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ประกอบด้วย กระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์ปัญหา 2) การวางแผนการดำเนินงาน 3) การดำเนินการตามแผน 4) ขั้นสรุปและประเมินผล

2. จากกระบวนการดังกล่าวส่งผลให้ ผู้ปกครองมีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับดีมาก มีการปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับดี และเด็กร้อยละ 88.88 มีพัฒนาการสมวัย ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา และด้านการใช้ภาษา

ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการของก่อนวัยเรียนควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการกระตุ้นพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทุกด้านเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และมีพัฒนาการที่สมวัย

คำสำคัญ: เด็กก่อนวัยเรียน ผู้ปกครอง รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Assistant Professor, Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

^{2,3} อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Instructor, Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

Abstract

This study was an action research aimed at exploring a model for promoting child development using the participation of parents in Preschool Development Center, Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi. The participants included parents and preschool children aged 2–4 years who attended the center, totaling 18 individuals, selected by purposive sampling. The data collection tools comprised questionnaires, child development assessment forms, interviews, focus group discussions, and observations. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results indicated that

1. The model for promoting child development consisted of four stages: 1) gathering opinions to analyze problems, assess needs, and identify strategies to promote child development, (2) planning the implementation, (3) executing the plan, and (4) concluding and evaluating the outcomes.

2. As a result of this process, parents demonstrated a very high level of knowledge regarding the promotion of child development and practiced child developmental stimulation at a good level. Moreover, 88.88% of children achieved age-appropriate development across multiple domains, including motor skills, self-help and social skills, fine motor and cognitive abilities, language comprehension, and language use.

Therefore, the promotion of early childhood development should emphasize parental involvement in stimulating all aspects of a child's growth, ensuring that children have the opportunity to learn and develop in an age-appropriate manner.

Keywords: Preschool children, Parents, Child development promotion model

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การอนามัยโลก (WHO) รายงานว่า การลงทุนในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงถึง 1:13 (WHO, 2024) ในภูมิภาคเอเชีย พบว่า เด็กที่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการที่เหมาะสมจะมีผลการเรียนในระดับประถมศึกษาสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการกระตุ้น 23% (UNICEF, 2024) เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของการเจริญเติบโตทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคมและสติปัญญา การส่งเสริมการเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาให้เด็กเติบโตและพัฒนาอย่างมีคุณภาพ หากเด็กปฐมวัยไม่ได้รับการดูแลหรือส่งเสริมการพัฒนาทุกด้านในช่วงวัยนี้ อาจเกิดปัญหาทำให้พัฒนาการล่าช้า มีปัญหาทางด้าน พฤติกรรม ตลอดจนการเรียนรู้ สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม และทักษะทางภาษาของเด็กได้ เด็กที่มีพัฒนาการ ล่าช้าเป็นภาระของผู้ดูแลและส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติได้ (Makanaso et al., 2024) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กต้องครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว (Gross motor) ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (Fine motor) ด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language) ด้านการใช้ภาษา (Expressive language) ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and social) โดยต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย การพัฒนาเด็กโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว โดยเฉพาะพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองรวมทั้งบุคคล

ในครอบครัว เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ของเด็ก การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลปกป้องเด็กให้มีพัฒนาการที่ดี รอบด้าน สติปัญญาสมวัย เพราะ พ่อ แม่ เป็นครูคนแรกของลูก เป็นผู้เตรียมความพร้อมให้ก่อนที่ลูกจะเข้าสู่ระบบโรงเรียนโดยการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น เป็นการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งการสร้างเสริมการเรียนรู้การจัดการศึกษาต้องเป็นความต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียนและโรงเรียนสู่บ้าน การร่วมมือระหว่างบ้าน และ โรงเรียน (Songkaew et al., 2023) ผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย ปี 2565 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ดัชนีพัฒนาการเด็กปฐมวัย ครอบคลุมการวัด 3 ด้าน ได้แก่ สุขภาพ การเรียนรู้ และสุขภาวะทางจิตสังคม สำหรับด้านสุขภาพ ประกอบด้วย พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก และการดูแลตนเอง ด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย การใช้ภาษา การรู้หนังสือ การคำนวณ พื้นฐานการเขียน และความสามารถของสมองส่วนหน้า และสุขภาวะทางจิตสังคม พบว่า เด็กอายุ 24-59 เดือน ซึ่งมีพัฒนาการเป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 77.8 (National Statistical Office Thailand, 2023) สอดคล้องกับผลการติดตามข้อมูลพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปี 2566 โดย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการล่าช้าด้านการใช้ภาษาสูงถึงร้อยละ 74.8 การเข้าใจภาษาร้อยละ 60.9 ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ร้อยละ 44.6 และด้านการเคลื่อนไหว ร้อยละ 28.2 (National Institute of Child Health Development, 2023) ปัญหาด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยยังเป็นปัญหาสำคัญในแทบทุกประเทศ สำหรับประเทศไทยพบอุปสรรค คือ ผู้ดูแลเด็กพร่องความรู้ความเข้าใจและทักษะความชำนาญในการประเมินพัฒนาการ อุปสรรคในการส่งเสริมพัฒนาการไม่เพียงพอ การประสานความร่วมมือและส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ชัดเจน กระบวนการถ่ายทอดนโยบาย การกำกับติดตาม และการสนับสนุนยังไม่เป็นระบบ (Nuchit, 2024) ครอบครัวไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมทำให้วิถีการดำรงชีวิตประจำวันต่างไปจากเดิมเป็นครอบครัวเดี่ยวมีวิถีชีวิตที่เร่งรีบการแข่งขันสูง ผู้ปกครองต้องทำงานหนักมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตตามค่าครองชีพที่สูงขึ้น ส่งผลต่อการลดทอนความผูกพันและเวลาร่วมกันในครอบครัวมีผลกระทบต่อความสามารถของครอบครัวในการดูแลบุตรหลาน และเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงบริการที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและพัฒนาการของเด็ก (Kangra, 2024) ผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย ปี 2565 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย พบว่า เด็กและเยาวชนเผชิญกับปัญหาพัฒนาการล่าช้า ดิจิตอล สุขภาพจิตเสีย เสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษา ขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต เช่น ทักษะการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหา สาเหตุจากผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่ต้องทำงานหนัก ไม่มีเวลาเอาใจใส่ เด็กต้องอยู่บ้านเพียงลำพัง หรืออยู่กับผู้สูงอายุ และไม่มีเครื่องมือสำหรับใช้ดูแลพัฒนาการเด็ก (National Statistical Office Thailand, 2023) ผู้ปกครองส่วนหนึ่งอาจไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการ ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่ถูกต้องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการที่สำคัญตามช่วงวัยของเด็ก ใช้สื่อเทคโนโลยีในการเลี้ยงดูเด็ก เช่น ไอแพด โทรศัพท์มือถือหรือโทรทัศน์ก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กมีความบกพร่องในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น (Sita, 2022)

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในช่วงอายุ 2-4 ปี โดยคำนึงถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็กอย่างมีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัย การเจริญเติบโต พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่กำหนด แนวทางการพัฒนาส่งเสริมให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาที่สมวัยรอบด้านอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง จากการประเมินและคัดกรอง

พัฒนาการเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ปี พ.ศ. 2565 โดยใช้แบบประเมินคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการปกติ สมวัย คิดเป็น ร้อยละ 83.33 มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าด้านเข้าใจภาษาและด้านการใช้ภาษา คิดเป็น ร้อยละ 16.67 (Boromarajonani College of Nursing Ratchaburi, 2021) ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็กปฐมวัย ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ พบว่า ผู้ปกครองขาดเวลา ความรู้ เจตคติ และทักษะการดูแลเลี้ยงดูเด็ก การกระตุ้นพัฒนาการตามวัย อีกทั้งยังขาดความเข้าใจในการช่วยเหลือเด็กอย่างทันที่ หากพบความผิดปกติ และการที่ผู้ปกครองไม่ได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาและร่วมวางแผนกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง อาจทำให้ขาดความตระหนักรู้ในความสำคัญของกิจกรรมที่ปฏิบัติและอาจไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก จากแนวคิดทฤษฎีระบบครอบครัว (Family Systems Theory) ครอบครัวเป็นระบบปฏิสัมพันธ์โดยมีการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของแต่ละบุคคลผ่านปฏิสัมพันธ์ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้รับอิทธิพลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก (Shultz, 2020) และแนวคิดการเสริมพลัง (Empowerment) ในการพัฒนาสุขภาพครอบครัวเน้นครอบครัวต้องมีความสามารถที่เพียงพอในการดูแลและช่วยเหลือให้สามารถจัดการกับปัญหาสุขภาพได้อย่างต่อเนื่อง โดยการเสริมสร้างศักยภาพของผู้ดูแลและบุคคลในครอบครัวให้เพิ่มมากขึ้น (Hulme, 1999) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว โดยเฉพาะ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองรวมทั้งบุคคลในครอบครัว เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ของเด็ก การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลปกป้องเด็ก ให้มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านสติปัญญาสมวัย เพราะพ่อแม่ เป็นครูคนแรกของลูกเป็นผู้เตรียมความพร้อมให้ก่อนที่ลูกจะเข้าสู่ระบบโรงเรียนโดยการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น เป็นการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งการสร้างเสริมการเรียนรู้การจัดการศึกษาต้องเป็นความต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียนและโรงเรียนสู่บ้าน การร่วมมือระหว่างบ้าน และโรงเรียน (Songkaew et al., 2023)

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหาด้วยการทำงานที่สอดคล้องกัน ผู้ปกครองจึงมีส่วนสำคัญมากต่อการพัฒนาเด็กทุก ๆ ด้าน อย่างมีคุณภาพ ทำให้ผู้วิจัยจึงศึกษารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ซึ่งการวิจัยดังกล่าวนี้ จะเป็นแนวทางให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยและเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ควรมีลักษณะและขั้นตอนอย่างไร
2. การใช้รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ส่งผลต่อความรู้และพฤติกรรมของผู้ปกครอง รวมถึงพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนหรือไม่อย่างไร

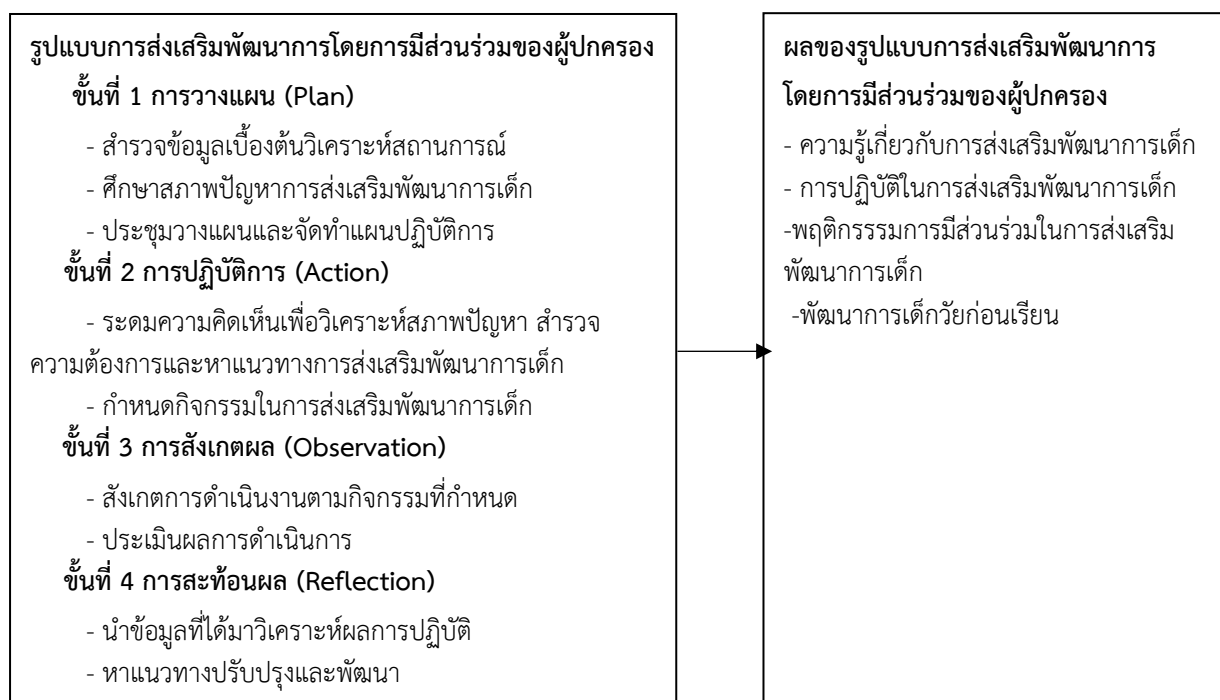

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี
2. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อความรู้พฤติกรรมของผู้ปกครอง และพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ครั้งนี้ใช้ กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) หรือ AR ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตผล (Observation) การสะท้อนผล (Reflection) (Kemmis, et al., 2014) ร่วมกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามคู่มือ Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) (Ministry of Public Health, 2016) กรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในภาพ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการทำงานตามขั้นตอน PAOR ได้แก่ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติการ (Action) ขั้นสังเกตผล (Observation) และขั้นการสะท้อนผล(Reflection)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นผู้ปกครองและเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 2-4 ปีที่มารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ปีการศึกษา 2565

ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้ปกครองและเด็กก่อนวัยเรียน อายุ 2-4 ปี ที่มารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี ปีการศึกษา 2565 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive random sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) ดังนี้ 1) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้ปกครองมีความสนใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 2) สามารถเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) ยินดีให้ผู้วิจัยทดสอบพัฒนาการเด็ก 4) ยินดีให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและมีเกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) คือ เด็กที่ลาออกจากศูนย์พัฒนาเด็กในระหว่างการทำการวิจัยหรือผู้ปกครองมีความประสงค์ออกจากโครงการวิจัยด้วยตนเองหรือยุติการให้ข้อมูลไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือเชิงปริมาณ แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองและเด็ก ประกอบด้วย เพศ อายุ วันเดือนปีเกิด เป็นบุตรลำดับที่และข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง/ ผู้ที่ดูแลหลัก สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และความสัมพันธ์กับเด็ก

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครอง ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก คือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่ทราบ รวม 25 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ การเคลื่อนไหว ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม การให้คะแนน คือ คำตอบถูกต้อง เท่ากับ 1 คะแนน คำตอบไม่ถูกต้องหรือไม่ทราบ เท่ากับ 0 คะแนน เกณฑ์การแปลผลตามเกณฑ์ของบลูม จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูงมีคะแนนมากกว่าร้อยละ 80 ระดับปานกลางคะแนนระหว่างร้อยละ 60-80 และระดับต่ำคะแนนน้อยกว่า ร้อยละ 60

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ปกครอง จำนวน 30 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ การเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา การเข้าใจภาษา การใช้ภาษา และการช่วยเหลือตัวเองและสังคม เกณฑ์การให้คะแนน คือ ปฏิบัติมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน ปฏิบัติมาก เท่ากับ 4 คะแนน ปฏิบัติปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน ปฏิบัติค่อนข้างน้อย เท่ากับ 2 คะแนน ปฏิบัติน้อย เท่ากับ 1 คะแนน เกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ คะแนนเฉลี่ย 4.51- 5.00 ระดับการปฏิบัติดีมาก คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 ระดับการปฏิบัติดี คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 ระดับการปฏิบัติปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 ระดับการปฏิบัติไม่ดี และคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 ระดับการปฏิบัติไม่ดีมาก

ส่วนที่ 4 แบบประเมินพัฒนาการเด็กตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM) ของกระทรวงสาธารณสุข

2. เครื่องมือเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว (Gross Motor) การใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา (Fine Motor) การเข้าใจภาษา (Receptive Language) การใช้ภาษา (Expressive Language) การช่วยเหลือตัวเองและสังคม (Personal Social)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content analysis) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Congruence:

IOC) ค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แล้วปรับปรุงเฉพาะข้อคำถามที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ แล้วจึงนำเครื่องมือเชิงปริมาณไปตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยการไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ความเที่ยง เท่ากับ 0.85, 0.85 และ 0.80 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากโครงการวิจัยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธีการ ดังนี้

1. การบันทึกผลการสังเกตและสัมภาษณ์ ณ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี โดยใช้แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการ
2. การใช้แบบสอบถามประเมินความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครอง และการปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ปกครอง
3. การประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM)
4. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป รายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์ความรู้ของผู้ปกครอง และการปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการ ข้อมูลพัฒนาการเด็ก ผลการประเมินพัฒนาการเด็ก โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และตรวจสอบข้อมูลโดยผ่านการตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยและจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เลขที่ BCNR 17/2565 ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2565 และได้รับการอนุญาตจากผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรีให้ดำเนินการวิจัย และผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยก่อนเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ในเรื่องการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง มีการขออนุญาตหรือ ขี้แจงเป็นเอกสารและลงนามยินยอมรวมทั้งแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัย สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ในการตอบรับหรือการปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ว่า ไม่มีผลกระทบใด ๆ เกิดขึ้นกับเด็กที่เข้าร่วมการวิจัย นอกจากนี้ในระหว่างการวิจัย หากผู้ปกครองไม่พอใจหรือไม่ต้องการเข้าร่วมการวิจัยจนครบตามเวลา ผู้ปกครองมีสิทธิในการถอนตัวออกจากการวิจัยก่อนที่การวิจัยครั้งนี้จะสิ้นสุดลงได้ตลอดเวลา โดยการตอบรับหรือปฏิเสธจะไม่มีผลต่อการดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีแต่อย่างใด ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัยถือเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลเสนอในภาพรวม ไม่มีการเปิดเผยชื่อและนามสกุลที่แท้จริง และสามารถติดต่อสอบถามผู้วิจัยได้ตลอดเวลา

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของผู้ปกครองและเด็กจากสมุดคู่มือบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก(สมุดสีชมพู) วิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาพัฒนาการเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการ (Action) ผลจากการระดมความคิดเห็นของผู้ปกครอง มีการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ผู้ปกครองทุกคนให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น การส่งเสริมและเฝ้าระวังทางโภชนาการ การประเมินพัฒนาการเด็ก โดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยใช้ (DSPM) และการติดตามเด็กที่สงสัยว่ามีพัฒนาการล่าช้า การดูแลปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การดูแลสุขภาพเบื้องต้นเมื่อเจ็บป่วย การส่งเสริมให้ได้รับภูมิคุ้มกันโรค จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่าง ๆ และจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้ปกครอง

ขั้นที่ 3 การสังเกตผล (Observation) สังเกตการดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนด บันทึกเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติการของกลุ่มผู้ปกครอง ประเมินผลการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแต่ละกิจกรรม

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflection) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลการปฏิบัติหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียนโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การติดตามผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด การประเมินผลร่วมกันกับผู้ปกครองหลังเสร็จสิ้นการวิจัย

2. ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี

ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลี่ย 16.83 โดยคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 11 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 20 คะแนน ภาพรวมของระดับความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 83.33 รองลงมาเป็นระดับปานกลาง ร้อยละ 11.11 ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามระดับความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (N =18)

ระดับความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	คะแนน	กลุ่มตัวอย่าง	
		จำนวน	ร้อยละ
ระดับมาก	≥ 16	15	83.33
ระดับปานกลาง	12-15	2	11.11
ระดับน้อย	≤ 11	1	5.56
$\mu = 16.83, \sigma = 2.50, \text{Min} = 11, \text{Max} = 20$			

การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการมากที่สุด คือ ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม รองลงมา คือ ด้านการเคลื่อนไหว และน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้ภาษา ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองจำแนกตามรายด้านและโดยภาพรวม (N = 18)

การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการเคลื่อนไหว	4.12	0.16	ดี
2. ด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	3.98	0.22	ดี
3. ด้านเข้าใจภาษา	3.97	0.12	ดี
4. ด้านการใช้ภาษา	3.90	0.25	ดี
5. ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม	4.25	0.32	ดี
โดยรวม	4.04	0.24	ดี

ผลการประเมินพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองพบว่าเด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการสมวัย คิดเป็นร้อยละ 88.88 พัฒนาการไม่สมวัย คิดเป็นร้อยละ 11.12 เมื่อพิจารณาพัฒนาการรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า เด็กมีพัฒนาการสมวัยด้านการเคลื่อนไหว ด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม และด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ด้านการเข้าใจภาษา และด้านการใช้ภาษา คิดเป็นร้อยละ 11.12 ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดง จำนวน และร้อยละของผลการประเมินพัฒนาการเด็ก จำแนกรายด้าน (N = 18)

พัฒนาการเด็กรายด้าน	สมวัย				สงสัยล่าช้า			
	ชาย		หญิง		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การเคลื่อนไหว	10	55.56	8	44.44	-	-	-	-
กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	10	55.56	8	44.44	-	-	-	-
การเข้าใจภาษา	8	44.44	8	44.44	2	11.12	-	-
การใช้ภาษา	8	44.44	8	44.44	2	11.12	-	-
การช่วยเหลือตนเองและสังคม	10	55.56	8	44.44	-	-	-	-

อภิปรายผล

รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียนโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มุ่งเน้นให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนได้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ อันเนื่องมาจากกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการ (Action) ขั้นที่ 3 การสังเกตผล (Observation) ขั้นที่ 4 การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทุกขั้นตอน ตั้งแต่การสำรวจสภาพของปัญหา และความต้องการร่วมกันคิดวิเคราะห์ วางแผน ลงมือปฏิบัติ และติดตามประเมินผลการปฏิบัติ โดยเน้นการใช้สัมพันธภาพ และให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา และร่วมวางแผนกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองทำให้เกิดความตระหนักรู้ในความสำคัญของกิจกรรมที่ปฏิบัติก่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติตามแนวคิดใหม่ในการส่งเสริมพัฒนาการบนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างของความสามารถในด้านต่างๆของเด็กแต่ละคน (Pongsaranuntakul et al., 2016) การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กกลุ่มอายุ 3-5 ปีด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหา 2) ขั้นร่วมรับรู้ 3) ขั้นร่วมวางแผน 4) ขั้นร่วมดำเนินการ 5) ขั้นร่วมประเมินผลทำให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 90 และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น (Limanond et al., 2023) การสร้างความตระหนักการระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา สำรวจความต้องการและหาแนวทางร่วมกัน การวางแผนการดำเนินงาน และการสรุปประเมินผลส่งผลให้ครอบครัวเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (Ritplaek, 2016) กระบวนการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมคิดและเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเองและผู้ให้การศึกษากับผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้ มองเห็นประโยชน์จากการเรียนรู้ร่วมกันภายใต้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และได้เรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย อบอุ่น เป็นกันเอง ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการร่วมคิด ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมทำและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และมั่นใจในตนเอง จึงส่งผลให้ผู้ปกครองสามารถนำไปปฏิบัติในการพัฒนาบุตรหลานได้ด้วยตนเองในระดับมากที่สุด (Lao-alongkorn et al., 2022)

ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมาก โดยมีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านการใช้กล่อมเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา และน้อยที่สุดคือการเข้าใจภาษา ทั้งนี้เนื่องจากการที่ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตร และการเสริมความรู้โดยผ่านเวทีครอบครัว และการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ที่ต้องแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองมีโอกาสรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ปกครองคนอื่นๆหรือได้พบสิ่งใหม่ๆแล้วนำความรู้มาเชื่อมโยงส่งผลให้ครอบครัวมีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่ในระดับสูง กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ในการให้ความรู้พ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพต้องส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จึงเป็นภารกิจที่สำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การเตรียมพ่อแม่และผู้ปกครองให้สามารถเลี้ยงดู ตอบสนองความต้องการของเด็กทุกด้านตามวัยได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถของครอบครัวในการจัดประสบการณ์และสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กจึงเป็นเรื่องที่สำคัญการดูแลพัฒนาและการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยนั้นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันของทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัว

เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองและครอบครัว เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นการเรียนรู้ของเด็ก โดยสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องมีการทำงานกับครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเด็กร่วมกัน (Lao-alongkorn et al., 2022) ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) จะทำให้เด็กได้รับการดูแลช่วยเหลือตามช่วงอายุที่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ (Inson et al., 2021) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง (Parent Education) เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการพัฒนาเด็ก หากผู้ปกครองได้รับความรู้และข้อมูลเพิ่มขึ้นก็จะสามารถช่วยเหลือเด็กและปรับปรุงวิธีการเลี้ยงเด็กให้ดีขึ้น (Noichun et al., 2020)

การปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการมากที่สุด คือ ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม รองลงมาคือ ด้านด้านการเคลื่อนไหว และน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้ภาษาจากการที่ผู้ปกครองได้เข้า มามีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นและหาแนวทางร่วมกันและได้มีข้อตกลงร่วมกันในการเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก กระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้และกระบวนการกลุ่มช่วยให้ผู้ปกครอง มีการปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีทุกด้าน ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญและเข้าใจบทบาทของตนเองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเข้ามามีส่วนร่วมและรับทราบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ตั้งแต่การร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ ร่วมสังเกตผลและร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยเด็กปกติหรือเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าหากได้รับการส่งเสริมพัฒนาการหรือกระตุ้นพัฒนาการตามศักยภาพของเด็กจากผู้เลี้ยงดูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องอย่างมีแบบแผนเด็กจะมีพัฒนาการดีขึ้น (Sirithongthaworn, 2018) การฝึกทักษะให้กับพ่อแม่ผู้เลี้ยงดูเด็กสามารถประเมิน และส่งเสริมพัฒนาการบุตรตามวัย โดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) การสร้างความตระหนักรู้ ในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการตามวัยให้กับผู้ปกครอง จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย (Authavee, et al., 2018)

ผลการประเมินพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า กระบวนการนี้ทำให้ผู้ปกครองเกิดการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงในการดูแลบุตร โดยข้อตกลงนั้นมีความสอดคล้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนและความสอดคล้องกับบริบทของครอบครัว เช่น การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ จากผลการประเมินพบว่า ส่วนใหญ่มีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 88.88 พัฒนาการไม่สมวัย ร้อยละ 11.12 เมื่อพิจารณาพัฒนาการรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า เด็กมีพัฒนาการสมวัยด้านการเคลื่อนไหว (Gross Motor) การช่วยเหลือตัวเองและสังคม (Personal Social) และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (Fine Motor) คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กที่สงสัยพัฒนาการล่าช้าด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language) การใช้ภาษา (Expressive Language) คิดเป็นร้อยละ 11.12 ครูศูนย์เด็กและผู้ปกครองมีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับสูง และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับดี และ ส่งผลให้สามารถร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้สมวัยเพิ่มมากขึ้น (Jundaboot et al., 2024) ความต่อเนื่อง ความสม่ำเสมอของการกระตุ้นพัฒนาการและโปรแกรมกระตุ้นพัฒนาการที่เหมาะสมช่วยให้มีพัฒนาการดีขึ้น (Jehnok et al., 2019) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ฯ ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการรูปแบบของการประชุมและการให้ร่วมกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ ผู้ปกครองส่วนมากต้องการรับข้อมูลความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมีโอกาสดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ด้านการอบรมเลี้ยงดูในกลุ่มผู้ปกครอง ประสบการณ์ ในการเลี้ยงดูบุตรหลานของผู้ปกครองเป็นสิ่งที่มีความค่า หากนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน กระตุ้นให้สะท้อนคิดเกี่ยวกับประสบการณ์จะช่วยพัฒนาความคิด เจตคติ และทักษะ

ไปสู่ความรู้ใหม่ทำให้ผู้ปกครองมองเห็นสิ่งดี ๆ ของกันและกัน มีผลให้เกิดความภาคภูมิใจ รู้สึกดีต่อคนอื่นทำให้มองเห็นและคิดได้กว้างขวางขึ้นการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านพัฒนาการเด็กโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว พบว่า เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นสมวัยร้อยละ (Sanivee et al., 2020) การนำ 3 กลยุทธ์ คือ 1) การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวและครูพี่เลี้ยง 2) การสร้างเครือข่ายครอบครัวและครูพี่เลี้ยงในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 3) การให้ความรู้แก่ครอบครัวและครูพี่เลี้ยง เมื่อนำ 3 กลยุทธ์ไปใช้ผลลัพธ์ คือ ทำให้เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าได้รับการกระตุ้นจนมีพัฒนาการปกติ (Chaichanasang et al., 2018)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ดูแลเด็กควรให้ความสำคัญกับการคืนข้อมูลรายบุคคลแก่ผู้ปกครอง และติดตามส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่มีพัฒนาการ 5 ด้าน ไม่สมวัยเพื่อการแก้ไขระยะยาวที่ต่อเนื่องและยั่งยืน
2. ผู้บริหารควรนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้มากขึ้นในทุกกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานักกลุ่มตัวอย่างมีขนาดค่อนข้างเล็ก ดังนั้นควรนำรูปแบบฯ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ขึ้น และเพิ่มระยะเวลาการทำกิจกรรมและการติดตามประเมินพัฒนาการเด็กระยะยาวหลังจากได้รับการส่งเสริมพัฒนาการถึงจะเพียงพอต่อการประเมิน long-term sustainability ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

References

- Authavee, B., & Phongphetdit, B. (2018). The use of the DSPM to promote child development. *VRU Research and Development Journal Science and Technology*, 13(3), 229–241. (in Thai)
- Boromarajonani College of Nursing Ratchaburi. (2021). *Summary report of the performance Preschool Development Center Boromarajonani College of Nursing Ratchaburi*. Ratchaburi: Boromarajonani College of Nursing Ratchaburi.
- Chaichanasang, T., Posri, A., & Tangtumpitak, T. (2018). The family participation in child development stimulation and promotion at child development center. *Journal of Nursing Science & Health*, 41(1), 95–104. (in Thai)
- Hulme, P. A. (1999). Family empowerment: A nursing intervention with suggested outcomes for families of children with a chronic health condition. *Journal of Family Nursing*, 5(1), 33–50.
- Inson, S., Aonkam, Y., & Ruangrith, R. (2021). Effectiveness of development promotion and reinforce positive to improve discipline programs based on family participation to children aged 3–5 years in Mahasarakham Province. *Journal of Mahasarakham Provincial Public Health Office*, 10(5), 143–160. (in Thai)

- Jehnok, M., & Jeharsae, R. (2019). Effects of the participatory developmental stimulation program for care takers on development status of 2–5 years old children. *Faculty of Nursing, Academic Services Journal, Prince of Songkla University*, 30(2), 80–88. (in Thai)
- Jundaboot, W., Yoosook, W., & Semrum, W. (2018). Development guideline for promotion of pre-schoolers in child development center in Sewichian Municipality, Num Yuen District, Ubon Ratchathani province. *Journal of Educational Research*, 13(1), 208–219.
- Kemmis, S., McTaggart, R., and Nixon, R. (2014). *The action research planner: Doing critical participatory action research*. New York: Springer.
- Kangra, P. (2024). Effects of development promotion and positive disciplining building programs based on family participation on emotional quotient and behaviors of parents in the child development center in Huachang Subdistrict, Chaturaphakphiman District, Roi-Et Province. *Journal of Research and Health Innovative Development*, 5(1), 25–35. (in Thai)
- Lao-alongkorn, O., Horadal, A., Phonyotin, P., & Raksakulthai, W. (2022). The development of a parent education model through participatory process to enhance preschool children: A case study in implementing emotional quotient. *Journal of Yala Rajabhat University*, 17(2), 76–86. (in Thai)
- Limanond, A., Wancharoon, K., & Na Sa-an, S. (2023). The developmental promotion of children aged 3–5 years by participatory learning process of Kalasin Province. *Research and Development Health System Journal*, 16(3), 280–291. (in Thai)
- Makanaso, J., Chantharasena, N., & Tirapaiwong, Y. (2024). The development of surveillance and promotion model of early childhood child care center, Nonghan District, Udonthani. *Nursing, Health, and Education Journal*, 7(1), 39–51. (in Thai)
- Ministry of Public Health. (2016). *Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM)* (5th ed.). Nonthaburi: TS Interprint.
- National Institute of Child Health Development. (2021). *Progress report on child growth and development indicators in Thailand*. <https://nich.anamai.moph.go.th/th/general-of-50/204371>
- National Statistical Office Thailand. (2023). *Survey on the situation of children and women in Thailand 2022, complete report*. Bangkok: National Statistical Office Thailand. <https://www.unicef.org/Thailand/th/reports>
- Noichun, N. (2020). The education guideline for parents to the promotion early childhood development in child development center. *Journal of Educational Administration, Khon Kaen University*, 16(2), 194–206. (in Thai)

- Nuchit, Y. (2024). Effectiveness of development promotion and positive discipline building program based on family participation on emotional quotient and behaviors of parents in preschool-age children. *Phon Thong Health Networking Journal of Research and Health Innovative Development*, 5(1), 73–86. (in Thai)
- Pongsaranuntakul, Y., & Payakkaraung, S. (2016). Model of promoting language development in children aged 2–4 years old by parents or caregivers: A case study in child care center. *Journal of Nursing Science*, 34(2), 34–44. (in Thai)
- Ritplaek, S. (2016). The development on model for the promotion of 1–3 year old child development through the participation of family and community: A case study of Tambon Banyang, Amphoe Meuang, Changwat Buriru. *Research and Development Journal, Loei Rajabhat University*, 11(Suppl2016), 99–109. (in Thai)
- Sanivee, H., Wangthong, A., & Wangthong, A. (2022). Development process of enhancing health literacy in children's development among parents in Nongjik District, Pattani Province. *Journal of Health Science, Thaksin University*, 2(1), 41–51. (in Thai)
- Sirithongthaworn, S. (2018). The development of developmental surveillance and promotion manual; DSPM. *Journal of Psychiatric Association Thailand*, 63(1), 3–12.
- Sita, W. (2022). *Participation of parents in activities management to enhance the early childhood development of private schools in municipality Pathumtani Province* [Master's thesis, M.A. Dhurakij Pundit University]. (in Thai)
- Songkaew, N., Samit Onkong, S., & Weeraponkan, B. (2023). The model of participation of local communities in promoting early childhood development of Educational Network Center 12, Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2. *Journal of Social Science Panyapat*, 5(2), 73–86. (in Thai)
- Shultz, R. (2020). Bowen family systems theory: The case of Juliette. In *Discovering theory in clinical practice* <https://psychologywriting.com/bronfenbrenners-family-systems-theory/>
- World Health Organization. (2024). *Nurturing care for early childhood development: A framework for helping children survive and thrive to transform health and human potential*. Retrieved from <https://www.who.int/publications/i/item/9789241514064>
- Unicef & Unesco. (2024). *Global report on early childhood care and education: The right to a strong foundation*. <https://www.unicef.org/reports/global-report-early-childhood-care-and-education-right-strong-foundation>